

FACULTEIT MANAGEMENT EN BESTUUR

vakgroep LEGS

Tentamen

Staatsrecht (412505)

Datum : 28 januari 2009
Tijd : 9.00 – 12.30
Plaats : SC

Instructies

Dit tentamen bestaat uit twee delen. Deel A bestaat uit 20 mc-vragen en bepaalt voor 40% het tentamencijfer. Deel B bestaat uit open vragen en bepaalt eveneens voor 60% het tentamencijfer. Deel A zou binnen een uur afgerond kunnen worden, zodat voor het meer tijd kostende Deel B nog ongeveer 2 ½ resteert

U dient uw antwoorden op de open vragen helder, kort en bondig te formuleren. Daarbij geldt steeds weer dat u de antwoorden van een **motivering** dient voorzien, zo mogelijk onder vermelding of door bespreking van de relevante wettelijke bepaling(en) en rechtspraak (vergeet dat niet!). Schrijf geen wetsartikelen over, maar leg onder verwijzing naar een artikel uit of deze bepaling al dan niet van toepassing is. De antwoorden op de open vragen noteert u op een blanco, gelinieerd tentamenpapier.

In het algemeen geldt voor de meerkeuzevragen, tenzij uitdrukkelijk anders is aangegeven, dat u het **(meest) juiste antwoord** dient te geven. De antwoorden op de mc-vragen dienen te worden ingevuld op een speciaal daarvoor bestemd formulier.

Op zowel het tentamenpapier als het formulier dient u uw naam en studentnummer te vermelden. Vergeet niet ook de vakcode in te vullen.

Mocht u tijdens het tentamen vragen hebben, loopt u dan naar de surveillant toe.

Veel succes!

ANTWOORDEN OP OPGAVEN ZYN GEEN OFFICIELE UITWERKING!

Deel A. 20 mc-vragen (40% van het eindcijfer) Noteer het juiste antwoord op het daartoe uitgereikte formulier. Noteer daarop voorts: uw naam, studentnummer en vakcode. Vul het formulier met een balpen in. Bent u van mening dat u het verkeerde alternatief heeft gemarkeerd, zet dan een kruis door het betreffende alternatief. Komt dit meer dan twee keer voor, haalt u dan een nieuw formulier.

Tenzij anders is aangegeven, wordt steeds gevraagd naar het (meest) juiste antwoord.

1. Met de 'formele wetgever' wordt bedoeld:
 - a. het parlement
 - b. regering en parlement
 - c. kabinet en Staten-Generaal
 - d. koningin en Tweede kamerleden

2. Het belangrijkste principe dat bescherming verdient volgens de klassiek-liberale rechtsstaatidee is
 - a. de individuele vrijheid die door het recht moet worden beschermd
 - b. democratisch gelegitimeerde besluitvorming
 - c. het garanderen en actief scheppen van voorwaarden waaronder burgers daadwerkelijk in vrijheid kunnen leven
 - d. legaliteit

3. In het boek 'Beginselen van de democratische rechtsstaat' wordt als één van de problemen van de rechtsstaat genoemd, dat het bestuur in toenemende mate ruime regelgevende bevoegdheden en grote beslissingsvrijheid door de parlementaire wetgever toebedeeld heeft gekregen. De inhoudelijke normstelling vindt daarom steeds vaker plaats door het bestuur in plaats van door het parlement. Van welke van de onderstaande rechtsfiguren wordt logischerwijze in een dergelijke ontwikkeling gebruik gemaakt?
 - a. Decentralisatie
 - b. Deconcentratie
 - c. Delegatie
 - d. Deregulering

4. De interne soevereiniteit in de betekenis van het hoogste gezag is in de Nederlandse staat gelegen bij
 - a. de wetgever in formele zin
 - b. de regering
 - c. de rechter
 - d. de grondwetgever

5. De omvang van de politieke ministeriële verantwoordelijkheid wordt juridisch gezien bepaalt door
 - a. de bevoegdheden die de minister krachtens zijn ambt heeft
 - b. het parlement
 - c. de wet op de ministeriële verantwoordelijkheid
 - d. het reglement van orde voor de ministerraad

6. Op het niveau van de rijksoverheid kent ons constitutionele recht twee 'zelfstandige regelgevers'. De eerste is de wetgever in formele zin. Welke is de ander?
- De Staten-Generaal
 - De EU
 - De regering
 - Het zelfstandig bestuursorgaan
7. De stelling dat de opzet van het Nederlandse staatsbestel sterk lijkt op het model zoals Montesquieu dat voor ogen stond, is
- juist voor zover het gaat om het huidige staatsbestel
 - juist voor zover het gaat om het staatsbestel onder de eerste Grondwet van 1815
 - nimmer juist geweest
 - voor zowel het heden als het verleden altijd juist geweest
8. Wat is juist?
Rechters worden benoemd door
- de regering
 - de Hoge Raad
 - hogere rechters
 - de Raad van State
9. Beoordeel de juistheid van de onderstaande stellingen
- Stelling I: door rechters worden ook bestuurlijke beslissingen genomen
Stelling II: bestuursrechtelijke geschillenbeslechting mag ook worden opgedragen aan bestuursorganen
- Alleen stelling I is juist
 - Alleen stelling II is juist
 - Beide stellingen zijn juist
 - Beide stellingen zijn onjuist
10. De Staten-Generaal hebben weinig zelfstandige besluitvormende bevoegdheden met externe werking. Welke van de onderstaande besluiten is een voorbeeld van een besluit met externe werking?
- Het reglement van orde van de Tweede Kamer
 - De benoeming van de voorzitters
 - Het besluit tot het sluiten van de deuren ter vergadering
 - Het besluit tot het houden van een parlementaire enquête
11. Wat is *niet* juist? Een amendement
- maakt, indien aangenomen, deel uit van het betreffende wetsvoorstel
 - kan alleen door (leden van) de Tweede Kamer worden ingediend
 - moet, indien aanvaard, door de indiener daarvan in een later stadium van de wetgevingsprocedure worden verdedigd
 - kan leiden tot intrekking van het wetsvoorstel

12. Over welke bevoegdheid beschikt de Tweede Kamer wel, maar de Eerste Kamer niet?

- a. Het recht om een motie in te dienen
- b. Het recht tot het aanvaarden van een wetsvoorstel
- c. Het recht van het indienen van een wetsvoorstel
- d. Anders..., zowel de Tweede als de Eerste Kamer beschikken over de bovengenoemde bevoegdheden

13. De vertrouwensregel

- a. is met de invoering van de politieke ministeriële verantwoordelijkheid in 1848 in onze Grondwet opgenomen
- b. is door een aantal incidenten deel uit gaan maken van het Nederlandse staatsrecht
- c. heeft in ons Staatsbestel enkel in de relatie tussen regering en Tweede Kamer gelding
- d. vergt in ons staatsbestel bij het aantreden van een kabinet een investituur.

14. De Rijksbegroting wordt vastgesteld

- a. uitsluitend door een wet in formele zin
- b. door een wet in formele zin, die tegelijkertijd een wet in materiele zin betreft
- c. bij amvb
- d. bij ministeriële regeling

15. Wat is juist?

- a. Een presidentieel staatsbestel is principieel monistisch
- b. Een conventioneel staatsbestel is principieel dualistisch
- c. Een parlementair stelsel is principieel dualistisch
- d. Alle bovenstaande alternatieven zijn onjuist

16. Het Koninkrijk der Nederlanden is blijkens het Statuut

- a. een federatie
- b. een confederatie
- c. een eenheidsstaat
- d. een mengvorm van de drie genoemde staatsvormen

17. Volgens het Verdrag van Lissabon

- a. wordt het onderscheid tussen de drie pijlers van de EU opgeheven
- b. blijft het onderscheid tussen de drie pijlers van de EU voortbestaan
- c. behoudt de eerste pijler haar intergouvernementele karakter
- d. behouden de tweede en de derde pijler hun intergouvernementele karakter

18. Wat is *niet* juist? Het Europees Parlement

- a. is medewetgever
- b. kan een individuele commissaris niet tot aftreden dwingen
- c. heeft budgetrecht
- d. heeft het vragenrecht

19. De belangrijkste bron van het huidige internationale recht is

- a. het gewoonterecht
- b. ius cogens
- c. verdragenrecht
- d. de doctrine

20. Wat is juist voor Nederland?

- a. Al het internationale publiekrecht zet nationaal recht opzij
- b. Alleen EG-recht zet nationaal recht opzij
- c. Alleen geschreven internationaal publiekrecht zet nationaal recht opzij
- d. Anders ... geen van bovenstaande alternatieven is juist.

Eind van deel A.

Deel B bestaat uit open vragen, die steeds gemotiveerd, zo nodig onder verwijzing naar relevante wetgeving en rechtspraak, beantwoord moet worden. Deel B bepaalt 60% van het eindcijfer.

Casus 1. (ontleend aan een uitspraak van de Rechtbank Arnhem uit 2005).

Bij brief van 11 april 2005 heeft Kusters de burgemeester van de gemeente Arnhem in kennis gesteld van zijn voornemen om op 14 mei 2005 in Arnhem een demonstratie te houden met als thema 'Tegen de toetreding van Turkije in de EU en tegen de Europese Grondwet!'. Blijkens de gedingstukken heeft de Anti Fascistische Actie (AFA) op 19 april 2005 een kennisgeving ingediend om eveneens op 14 mei 2005 een demonstratie in Arnhem te houden onder het motto 'Stop de haat, Stop het fascisme, Stop de Nederlandse Volksunie'.

Bij het besluit van 9 mei 2005 heeft de burgemeester besloten om voorschriften en beperkingen aan de betoging van Kusters te stellen. Deze voorschriften houden onder meer in dat de betoging mag plaatsvinden op 14 mei 2005 tussen 09.00 en 11.00 uur op de Schaapdijk te Arnhem. De burgemeester heeft aan dit besluit ten grondslag gelegd dat de politie heeft aangegeven dat de vrees bestaat dat het plaatsvinden van beide betogingen op dezelfde dag aanleiding geeft tot ernstige wanordelijkheden, omdat leden van de AFA de betoging van verzoeker zullen trachten te verhinderen of te verstoren. Deze inschatting is mede gebaseerd op uitlatingen van de AFA hieromtrent. De burgemeester heeft verder aangegeven dat geen andere geschikte locatie is gevonden voor het houden van de betoging van Kusters. Kusters kan zich niet vinden in de voorschriften en beperkingen ten aanzien van het tijdstip en de locatie van de betoging.

De voorzieningenrechter overweegt het volgende.

Vast staat dat de door verzoeker aangekondigde demonstratie een betoging in de zin van de grondwet is. De voor een betoging geldende bepalingen brengen met zich mee dat tot een beperking van het recht op betoging slechts in dwingende situaties kan worden besloten. Dit geldt niet slechts voor een verbod op een betoging, maar ook voor voorschriften en beperkingen, zoals die in deze zaak aan de orde zijn.

Naar voorlopig oordeel van de voorzieningenrechter wordt het recht op betoging door de onderhavige voorschriften en beperkingen te zeer ingeperkt. Daarbij overweegt de voorzieningenrechter dat het recht tot betoging beoogt de deelnemers aan een betoging in staat te stellen hun gedachten en gevoelens over maatschappelijke en politieke kwesties op de openbare weg kenbaar te maken aan anderen. Aan dit kenbaar maken wordt ernstig afbreuk gedaan als, zoals in dit geval, de betoging slechts mag plaatsvinden op een afgelegen plaats in de vroege ochtenduren, omdat naar verwachting op deze locatie en op dit tijdstip nauwelijks mensen aanwezig zijn die kennis kunnen nemen van de

meningsuiting van de betogers. De omstandigheid dat verzoeker met zijn betoging aandacht van de media kan krijgen, doet hieraan niet af.

De voorzieningenrechter overweegt verder dat een dergelijke vergaande beperking van het recht op betoging in beginsel geen rechtvaardiging kan vinden in de overweging dat mogelijke onwettige gedragingen van derden tegenover de deelnemers aan een betoging verstoring van de openbare orde tot gevolg zal hebben. Dit beginsel kan slechts uitzondering leiden indien er een bestuurlijke overmachtsituatie dreigt te ontstaan. Een andersluidende opvatting zou de uitoefening van dit grondrecht te veel ondermijnen. Van een situatie van bestuurlijke overmacht is hier geen sprake, zoals verweerder ter zitting ook heeft aangegeven. De voorzieningenrechter merkt verder nog op dat op de overheid — in beginsel — de plicht rust om maatregelen te nemen om een vreedzame betoging te beschermen tegen verstoringen door derden.

Gelet op het bovenstaande zal de voorzieningenrechter het verzoek toewijzen en de hieronder te noemen voorschriften die betrekking hebben op de locatie aan de Schaapdijk en het tijdstip van de betoging schorsen. Dit betekent dat de door Kusters aangekondigde betoging zal kunnen plaatsvinden op de door hem aangegeven route en tijd. De voorzieningenrechter gaat er daarbij vanuit dat verzoeker, zoals hij ter zitting heeft aangegeven, geen gebruik zal maken van de Amsterdamseweg en dat de betoging zal plaatsvinden van 13.00 tot 15.30 uur. De voorzieningenrechter gaat er eveneens vanuit dat de deelnemers aan de betoging geen gebruik zullen maken van het openbaar vervoer, zoals Kusters ter zitting heeft aangegeven.

1. Wat is de functie van 'doelcriteria' en geef aan of het hier centraal staande grondrecht doelcriteria kent en zo ja welke dat zijn. (6p)
2. De Wet op de Openbare Manifestaties (WOM) verleent de burgemeester de bevoegdheid tot het stellen van voorschriften en beperkingen aan betogingen.
 - a. Wie heeft de Wet op de Openbare Manifestaties vastgesteld en beredeneer dat deze wet een wet in materiële zin is. (6p)
 - b. De WOM is een wet die beperkingen aanbrengt op het in de casus centraal staande grondrecht. Betreft het hier een algemene of een bijzondere beperking? (6p)
 - c. Blijkens de WOM is de gemeenteraad bevoegd regels te stellen bij verordening. Toon aan dat het in de casus centraal staande grondrecht dergelijke regelstelling door de gemeenteraad inderdaad toelaat. (6p)
 - d. De WOM heeft de bevoegdheid tot het stellen voorschriften en beperkingen toegekend aan de burgemeester.
 - e. Hoe noemt men deze bevoegdheidstoekenning? (6p)
3. Is de verordening zoals onder vraag c bedoeld een autonome of een medebewindsverordening? (6p)

Casus 2. Lees de onderstaande passages uit de uitspraak van de rechtbank Breda uit 1997.

(...) 2. Beoordeling

2.1. Eiser exploiteert coffeeshop "De Theepot". Met ingang van 1 april 1996 zijn de openingstijden voor coffeeshops in de gemeente Bergen op Zoom beperkt. Vanaf genoemde datum moeten de coffeeshops, op grond van art. 2.3.3.2 Algemene Plaatselijke Verordening der gemeente Bergen op Zoom (de APV), om uiterlijk 20.00 uur hun deuren sluiten. Gebleken is dat zich op 3 april 1996 ruim na 20.00 uur nog bezoekers bevonden in "De Theepot". Met het oog daarop is eiser vanwege het college van B&W (hierna: verweerder) op 4 april 1996 schriftelijk gewaarschuwd, dat bij herhaling van genoemde overtreding een sanctie zou volgen. Op 17 april 1996 is door de plaatselijke politie geconstateerd dat eiser het voor "De Theepot" vastgestelde sluitingstijdstip wederom negeerde. Deze feiten en omstandigheden hebben geleid tot het primaire besluit, dat bij het bestreden besluit is gehandhaafd.

(...)2.3. Eiser stelt zich in de eerste plaats op het standpunt dat art. 2.3.3.2 APV verbindende kracht mist. Ter onderbouwing van dit betoog heeft eiser gesteld dat art. 2.3.3.2 APV in strijd komt met de op

1 juni 1996 in werking getreden Winkeltijdenwet. Naar zijn mening is een coffeeshop te kwalificeren als een winkel in de zin van die wet. Het college van burgemeester en wethouders heeft gewezen op de algemene bevoegdheid van de gemeenteraad om verordeningen te maken die hij in het belang van de gemeente nodig oordeelt. In aanmerking genomen dat sprake is van een raadsbreed erkend belang bij de onderhavige regeling, te weten het tegengaan van overlast en van aantasting van het woon- en leefklimaat, en zich geen belemmeringen op grond van een hogere wet voordoen, is art. 2.3.3.2 APV volgens verweerder verbindend. Naar de mening van verweerder is het voorts geenszins de bedoeling van de wetgever geweest een coffeeshop onder de werking van de Winkeltijdenwet te laten vallen.

2.4. De directe aanleiding tot het primaire besluit wordt gevormd door de overtreding van het in art. 2.3.3.2 APV neergelegde verbod. Hieruit moet worden afgeleid dat verweerder het negeren van het vastgestelde sluitingstijdstip beschouwt als een omstandigheid in de zin van art. 2.3.1.4 lid 1 APV. Dat kan overigens ook uit de nota worden afgeleid. Evenals de president kan de rechtbank verweerder hierin volgen. De sluitingstijden van inrichtingen als de onderhavige zijn met name geregeld in het belang van de openbare orde en de bescherming van het woon- en leefklimaat ter plaatse. Door het overtreden van een sluitingstijdstip komen deze belangen derhalve in het geding.

2.5. Op grond van art. 149 Gemw maakt de gemeenteraad de verordeningen die hij in het belang van de gemeente nodig oordeelt. Partijen verschillen niet van mening over de toepasselijkheid van art. 121 Gemw. Op grond van art. 122 Gemw zijn de bepalingen van gemeentelijke verordeningen in wier onderwerp door - voorzover hier van belang - een wet wordt voorzien van rechtswege vervallen. In dat verband is, naast het bepaalde in art. 122 Gemw van belang art. 9 Winkeltijdenwet, waarin is bepaald dat verordeningen van de gemeenteraad geen betrekking kunnen hebben op de openingstijden van winkels op werkdagen tussen 6.00 en 22.00 uur. (...)

Met het oog op voormelde wetsartikelen is het derhalve van belang de vraag te beantwoorden of een coffeeshop moet worden aangemerkt als een winkel in de zin van de Winkeltijdenwet. Anders dan eiser, beantwoordt de rechtbank die vraag ontkennend, waartoe het volgende wordt overwogen.

Volgens art. 1 Winkeltijdenwet moet onder winkel worden verstaan: een voor het publiek toegankelijke besloten ruimte, waarin goederen aan particulieren plegen te worden verkocht.

Uit de memorie van toelichting op art. 1 Winkelsluitingswet leidt de rechtbank af dat onder de omschrijving van winkel niet valt de voor het publiek toegankelijke besloten ruimte waarin een horecabedrijf wordt uitgeoefend. In een dergelijk bedrijf staat de verstrekking van waren bij wijze van dienstverlening voorop, hetgeen niet is te beschouwen als verkopen in de zin van genoemd artikel. De rechtbank is niet gebleken dat onder het regime van de Winkeltijdenwet op dit punt anders zou moeten worden geoordeeld. Vast staat dat "De Theepot" een horecabedrijf is, te weten een inrichting waarin alcoholvrije dranken voor gebruik ter plaatse worden verstrekt, en dat de desbetreffende ruimte ook ten behoeve van de exploitatie van een dergelijk bedrijf is ingericht. Voor die activiteit beschikt "De Theepot" over een vanwege het gemeentebestuur verleend verlof. Voorts staat vast dat in "De Theepot" drugs worden verstrekt, waarbij de mogelijkheid wordt geboden de verstrekte drugs ter plaatse te gebruiken. Op grond hiervan onderscheidt "De Theepot" zich van inrichtingen waar dranken hoofdzakelijk worden verkocht en waar niet uitdrukkelijk de mogelijkheid wordt geboden door middel van de aanwezigheid van tafels en stoelen de verstrekte waren ter plaatse te nuttigen. Aan het primaire karakter van "De Theepot" als horecabedrijf/coffeeshop in de hiervoor bedoelde zin doet onvoldoende af dat het in de praktijk vaak voorkomt dat - zoals eiser nog heeft aangevoerd - de verstrekte drugs worden meegenomen voor gebruik elders.

Het onderscheid tussen winkels en horecabedrijven heeft naar het oordeel van de rechtbank bijzondere betekenis waar dat coffeeshops betreft. Daarbij neemt de rechtbank in aanmerking dat de verstrekking van soft drugs in coffeeshops moet worden aangemerkt als een systematisch handelen in strijd met de wet, hetgeen in de praktijk alleen wordt gedoogd indien die verstrekking plaatsvindt in een verloflokaleiteit als hiervoor bedoeld. De achtergrond daarvan is mede dat dan de voor een zodanige lokaliteit geldende wettelijke regels, waaronder begrepen regels ten aanzien van de sluiting(-stijden) kunnen worden gehanteerd. In zoverre komt voor de onderhavige zaak ook onvoldoende betekenis toe aan het beroep dat eiser heeft gedaan op het arrest van de HR van 12 maart 1996 inzake een viscafeteria, waarin aan de orde is de puur feitelijke vraag of hoofdzakelijk - en legaal - sprake is van verstrekking bij wijze van dienstverlening (cafeteria) dan wel van verkoop (winkel).

4. Waarom verschillen de partijen kennelijk niet van mening over de toepasselijkheid van art 121 Gemeentewet? (6p)
5. Stel, dat een coffeeshop (wel) zou zijn aan te merken als een winkel in de zin van de Winkeltijdenwet. Zou in dat geval, gelet op de uitspraak, de gemeenteraad bevoegd zijn geweest om tóch regels te stellen ten aanzien van de sluitingstijden van coffeeshops? Motiveer het antwoord mede aan de hand van art 122 Gem. wet. (6p)

Open vragen: overig

6. Verordeningen in de zin van art 249, tweede alinea EG-verdrag zijn 'Europese wetten', die worden vastgesteld door een samenwerking van de Europese Commissie, de Raad en het Europese Parlement. Leg uit dat leden van het Nederlandse parlement in beginsel wel in staat zijn tot het uitoefenen van invloed op de vaststelling van een Verordening, maar dat die invloed feitelijk gezien beperkt is. (6p)
7. Voor wat betreft de doorwerking van het internationaal publiekrecht en het gemeenschapsrecht in de nationale rechtsorde bestaat er een belangrijk verschil. Leg dit, mede aan de hand van relevante rechtspraak en wetgeving, uit. (6p)

Einde van dit tentamen. U mag de opgaven meenemen.
